

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 13/1981-82 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till till landstinget med förslag till

- 1) landskapslag angående ändring av landskapslagen om barndagvård och
- 2) landskapslag angående ändring av 17 och 18 §§ landskapslagen om folkhälsoarbetet.

Landstinget har inbegärt lagutskottets yttrande över ovannämnda framställning. Utskottet har i ärendet hört dåvarande landskapsstyrelseledamoten May Flodin, socialchefen Bengt Linde, socialdirektören Leif Jansson och socialsekreteraren Kerstin Borenius. Med anledning härav får utskottet värdsamt anföra följande.

Föreliggande framställning avser framförallt att utveckla hemmavården av barn vid sidan av andra dagvårdsformer. I denna avsikt föreslår landskapsstyrelsen att landskapsunderstöd skulle kunna erläggas åt kommun för bidrag kommunen utbetalar till familjer för sådan vård. Av framställningens motiveringar liksom av landskapsstyrelsens budgetförslag för 1982 framgår vidare att landskapsstyrelsen har avsett att fastställa ett högsta belopp för kostnaderna per anordnad barndagvårdsplats som skulle godkännas som berättigande till landskapsandel. Denna princip framkommer även ur lagförslagets 14 §. Utskottet har uppfattat dessa motiveringar och förslag så att landskapsstyrelsen skulle ges större möjligheter att styra inriktningen av barndagvården och dess olika former i kommunerna. Som grund för förslaget torde även ha legat en strävan att stävja kostnadsutvecklingen inom barndagvården genom en omfördelning från mera kostnadskrävande dagvård i institutioner till förmån för den billigare hemmavården.

En fortsatt utveckling av barndagvården i landskapet är påkallad, särskilt i landskommunerna. Av för närvarande totalt 550 daghemsplatser finns 134 på landsbygden och av 60 platser inom den ledna familjedagvården finns 12 på landsbygden. Utskottet har erfarit att statsanslaget för barndagvård (vård i daghem och familjedagvård) i 1982 års budget stigit med över 20 %. Även det anslag som i riket beviljas för vård av barn i hemmet ("föräldralön") har i det närmaste fördubblats. Med hänsyn

till dagvårdens nuvarande situation i landskapet bör således en fortsatt utveckling av olika vårdformer kunna ske även här utan större omfördelningar mellan de olika formerna.

Utskottet har för sin del inte något att anföra mot att nya alternativ i fråga om dagvårdsformerna skapas genom införande av det så kallade föräldrapenningsystemet såsom ett till landskapsunderstöd berättigande system. Hemmavården av barn ökar i viss mån valfriheten för föräldrarna och innebär ur samhällets synvinkel vissa inbesparingar genom att framför allt vårdplatserna i daghem men även inom familjedagvården är betydligt dyrare att upprätthålla. Å andra sidan måste man enligt utskottets uppfattning betrakta hemmavården närmast som ett komplement till andra vårdformer. För många föräldrars del kompenseras föräldralönen inte den uteblivna inkomsten från förvärvsarbete. Vidare bör beaktas önskemålen att upprätthålla yrkeskunskaper och utbildning genom aktivt deltagande i förvärvslivet, sociala kontaktbehov och svårigheten i många fall att erhålla längre tjänstledigheter för att vårda barn i hemmet. I sammanhanget bör ytterligare beaktas att den lagstadgade moderskapsledigheten nyligen förlängts till 11¹/₂ månader.

Utskottet har sålunda biträtt förslaget om att hemmavård av barn införs bland de lagstadgade vårdformerna och att landskapsunderstöd härför skulle kunna utgå. Däremot har utskottet inte omfattat landskapsstyrelsens förslag till tillägg till 14 § enligt vilket landskapsstyrelsen skulle fastställa ett högsta driftskostnadsbelopp per daghemplats som berättigar till landskapsandel. Detta belopp skulle enligt 1982 års budgetförslag vara lika stort oberoende av vårdform. Enligt utgifter utskottet inhämtat skulle ett dylikt system komma att innebära en avsevärd minskning av landskapsandelarna särskilt för sådana kommuner som hittills satsat på en utveckling av dagvården. Det kan inte anses ändamålsenligt att på detta sätt påverka en redan förverkligad inriktning av dagvården som därtill grundar sig på en av kommunen utgjord och av landskapsstyrelsen fastställd plan. Målsättningen att skona nya resurser i kommuner där sådana hittills inte funnits är likaså riktig, men detta bör inte ske på bekostnad av de kommuner som redan skapat en väl fungerande dagvård.

Landskansmyndigheterna har givetvis ett visst behov av att styra inriktningen och kostnadsutvecklingen beträffande den kommunala barndagvården.

De viktigaste möjligheterna utgörs av den landskansomfattande planen för barndagvården och landskansstyrelsens befogenheter i fråga om fastställelse av de kommunala dagvårdsplanerna. Utskottet har med tanke härpå något omformulerat 12 § för att ytterligare betona den landskansomfattande planens betydelse som norm för de kommunala planerna.

Besvärsmåttelseterna i 30 § har omformulerats i förtydligande syfte. Utformningen motsvarar utskottets förslag beträffande besvärsmåttelseterna i förslaget till ellag (Lu bet.nr 12/1981-82).

Övriga ändringsförslag är närmast av stilistisk natur.

Med hänsyn till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga de i framställningen ingående lagförslagen i följande lydelse:

L a n d s k a n s l a g
angående ändring av landskanslagen om barndagvård.

I enlighet med landstingets beslut
ändras 1, 9 och 12 §§, 13 § 2 mom. (utesluten), 18 och 30 §§ landskanslagen den 11 juni 1973 om barndagvård (38/73), av dessa lagrum (utesluten) 30 § sådan den lyder i landskanslagen den 2 mars 1976 (6/76), samt

fogas till lagen en ny 19a § och till 23 §, sådan den lyder i landskanslagen den 2 mars 1976 (6/76), ett nytt 3 mom som följer:

1 §.

Med barndagvård avses i denna lag

- 1) vård av barn i en för ändamålet inrättad anstalt, benämnd d a g h e m;
- 2) vård av barn i enskilt hem eller under andra familjeliknande förhållanden, varvid vården benämns f a m i l j e d a g v å r d och hemmet f a m i l j e d a g h e m;
- 3) ledning och övervakning av barns lek och sysselsättning inomhus eller utomhus på plats eller område som reserverats härför; samt
- 4) förälders vård av barn i (uteslutn) hemmet.

9 §.

Landskapsstyrelsen godkänner årligen (uteslutn)en l a n d s k a p e t o m f a t t a n d e p l a n för ordnande av barndagvården under de fem följande kalenderåren.

12 §.

Dagvårdsplanen godkännes av kommunfullmäktige (uteslutn) och underställs landskapsstyrelsen för fastställelse inom tid som landskapsstyrelsen bestämmer.

(2 mom lika som i framställningen.)

Planen skall fastställas oförändrad, dock så att däri kan göras justeringar av rättelsenatur. Om den del av planen som skall fastställas strider mot lag eller annan författning eller mot senast godkända landskapet omfattande plan eller är den annars oändamålsenlig, skall den återförvisas för ny behandling. Anser landskapsstyrelsen av ovan nämnda skäl att inte heller den ändrade planen kan fastställas, skall landskapsstyrelsen meddela kommunen härom samt fastställa planen i den form som landskapsstyrelsen anser ändamålsenlig.

Vid ändring av fastställd dagvårdsplan med anledning av ändring i den (uteslutn) landskapet omfattande planen eller av annan orsak skall iakttas vad i 1 - 3 mom är föreskrivet om godkännande och fastställande av plan.

13 §.

Dagvårdsreglemente och ändring därav godkännes av kommunfullmäktige och fastställs av landskapsstyrelsen. Vid fastställelsen skall i tillämpliga delar iakttas vad i 12 § 3 mom är stadgat.

14 §.

(Utesltn.)

18 §.

Landskapsandel utgår till kommun enligt i 14 § stadgade grunder för av familjedagvården föranledda utgifter för avlönande av personal, som förutsätts i dagvårdsplanen (utesltn.).

19a §,

Omfattar kommuns dagvårdsplan (utesltn) i 1§ 4 punkten avsedd vård av barn kan kommunen tilldelas landskapsunderstöd härför inom ramen för anslag i landskapets årsstat.

23 §.

(Lika som i framställningen.)

30 §.

Över lagligheten av beslut som landskapsstyrelsen fattat enligt denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen om inte annat följer av 2 mom.

Över lagligheten av sådant beslut av landskapsstyrelsen där motsvarande beslut enligt rikslagstiftningen fattas av länsstyrelse skall besvär likväl anföras hos socialstyrelsen. Vid ändringssökande skall härvid iakttas vad i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (FFS 154/50) är stadgat.

(Ikraftträdelsebestämmelserna lika som i framställningen.)

I enlighet med landstingets beslut ändras 17 § och 18 § 3 mom landskapslagen den 10 maj 1973 om folkhälsoarbetet (22/73), av dessa lagrum 17 § sådan den lyder i landskapslagarna den 14 april 1977 (31/77) och den 1 juli 1977 (62/77) samt 18 § 3 mom sådant det lyder i landskapslagen den 1 juli 1977 (62/77) som följer:

17 §.

Hälsovårdsstyrelsen skall årligen utarbeta en verksamhetsplan för det i 13 § avsedda folkhälsoarbetet och det i 14a § avsedda anlitaandet av hälsocentralen för utbildning av hälsovårdspersonal att gälla för de närmast följande fem kalenderåren. Verksamhetsplanen skall, i enlighet med vad genom landskapsförordning stadgas, innehålla en detaljerad redogörelse för omfattningen av kommunalförbundets folkhälsoarbete, verksamhetsformerna samt anläggnings- och driftskostnaderna. Planen godkännes av förbundsfullmäktige och skall för fastställelse underställas landskapsstyrelsen inom tid som landskapsstyrelsen bestämmer.

(2 och 3 mom lika som i framställningen.)

Vid ändring av fastställd verksamhetsplan skall iaktas vad i 1-3 mom är stadgat om utarbetande, godkännande och fastställande av verksamhetsplan.

(5 mom lika som i framställningen.)

18 §.

Reglemente och ändring därav godkännes av förbundsfullmäktige och fastställs av landskapsstyrelsen. Vid fastställelsen skall i tillämpliga delar iaktas vad i 17 § 3 mom är stadgat.

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen.)

Mariehamn den 2 mars 1982

På lagutskottets vägnar:

Sune Carlsson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande i utskottet: ordf Sune Carlsson, v. ordf Sune Eriksson, ledamöterna Bert Häggblom (delvis), Roald Karlsson och Jan-Erik Lindfors (delvis) samt ersättarna Olof M Jansson (delvis) och Roger Jansson (delvis).